

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2024-323

22.4.2024

Storebrand Forsikring AS

Ulykke

Drukning – fridykking – plutselig og uforutsett ytre begivenhet.

Forsikrede, en frisk og erfaren fridykker, druknet da han dykket. Det var ingen vitner til drukningen, men redningsmannskapet meldte om vanskelige strømforhold og masse lang tang. Det ble ved obduksjonen ikke funnet sykdom eller tegn til vold som kunne forklare dødsfallet. Saken reiste spørsmål om det var sannsynliggjort at dødsfallet skyldtes en plutselig og uforutsett ytre begivenhet. Nemnda viste til nyere praksis knyttet til ulykkesbegrepet og bemerket at det fremsto som sannsynlig at det var vanskelige dykkerforhold som forårsaket dødsfallet. Nemnda la videre til grunn at det var uventet/uforutsett for forsikrede at forholdene var såpass vanskelige og konkluderte med at forsikrede var utsatt for en ulykkesskade slik begrepet var definert i vilkårene. Klager ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede druknet ved dykking 25.6.23.

I anmeldelsesdokumentet fremgår:

Ca. klokken 14:55 fikk patruljen melding fra politiets operasjonssentral om at det var en savnet fridykker ved Fridykkeren hadde sist blitt sett ca. klokken 13:20. [...]

[Klager] fortalte at savnede hadde sort våtdrakt, sorte svømmeføtter, sort snorkel, kniv, harpun og et blybelte på seg. Videre at savnede var en erfaren fridykker, og at dette var en av hans første fridykkinger i området i år. Savnede var sist observert for 1 time og 20 minutter siden. [Klager] fortalte at hun og savnede var godt kjent i området, de hadde vært der ca. 30-40 ganger tidligere [...]

Dykkerne og HRS meldte at det var vanskelige strømforhold, der overflatestrømmen gikk mot ..., mens undervannsstrømmen kunne gå i alle retninger. Videre at det var masse tang, og at tangen var lang. Tangen medførte at søket under vann ble vanskeligere, og at søket tok lengre tid. Det ble informert om at det ble veldig dypt på havbunnen etter "... bakken" som ligger ca. 40 meter fra land.

I Beslutning om sakkyndig likundersøkelse, fremgår at han "ble funnet død 27. juni 2023 ca kl 11.00".

I dokumentet Medical certificate of death/Notice of unnatural death 5.7.23 er årsaken til dødsfallet beskrevet som "Drowning" mens "He was free diving". Det er ikke opplyst om noen sykdom eller lignende som årsak.

I obduksjonsrapporten 31.8.23 fremgår at han ble funnet på 22 meters dyp, og under Konklusjon står det:

Dødsårsaken antas å være drukning. En vanlig årsak til drukning i forbindelse med fridykking er bevissthetstap som følge av surstoffmangel. Det er ikke funnet sykdom eller tegn til vold som kan forklare dødsfallet.

Der fremgår også:

[...] Av telefonsamtale med politikontakt ... ved politiet i ... fremgår at [forsikrede] ikke skal ha hatt noen kjent sykdom og han skal også ha vært frisk i forkant av dødsfallet. Han skal ha drevet fridykking alene. Kona og andre personer skal ha vært på land like ved, men han hadde glemt/brukte ikke bøye, så det var ikke mulig å følge bevegelsene hans fra land og man vet heller ikke når han begynte å dykke denne dagen. Det er likevel antatt at han dykket nært land og i grunnere vann (sannsynligvis 2-3 meters dybde) enn der han ble funnet (22 meters dybde) da han drev fiske med harpun. En klokke skal indikere at han har gjennomført mer enn 400 dykk. Maske, snorkel, våtdrakt, blyvest og -belte er vurdert i god stand og intakt av politiet. [...]

I toksikologirapporten fremgår at det ikke ble påvist etanol eller narkotiske stoffer.

Klager opplyste 31.8.23 at de "var på reise [...] sammen med familie og venner [...]. Vi var ute og grillet og badet i pent sommervær da [forsikrede] ble borte under svømmetur. Han ble senere funnet druknet. [...]"

Foretaket avsto kravet 12.10.23, under henvisning til at det ikke var sannsynliggjort at dødsfallet skyldtes en ulykke.

Klager har i det vesentlige anført at verken foretaket eller obduksjon kan si noe om hendelsesforløpet til at ulykken inntraff. I dykkeulykker kan det være flere årsaker til utfallet, som vannstrømminger, ytre påvirkninger, slag mot hode som leder til bevissthetstap, osv. Det kan kun antas at surstoffmangel er eneste årsak. I dette tilfellet var det tale om en erfaren fridykker med mange års erfaring og i god fysisk form, som ikke drakk alkohol eller røykte. Sannsynligheten for at andre påvirkninger kan være årsaken, er plausibel.

Forsikringsforetaket har i det vesentlige anført at det ikke er sannsynliggjort at forsikrede har vært utsatt for et ulykkestilfelle. I dokumentasjonen fremkommer ingen opplysninger om at det har vært noe i den ytre situasjon som har utviklet seg på en uventet måte eller at det har skjedd noe plutselig eller uforutsett og som har ledet til skaden. Forsikrede må antas å ha vært kjent med forholdende på stedet – som bl.a. strøm- og dybdeforhold – i og med at det er opplyst at han hadde vært der 30-40 ganger tidligere.

Det ble ved obduksjonen ikke funnet sykdom eller tegn til vold som kan forklare dødsfallet. Det konkluderes med at dødsårsaken antas å være drukning. Videre opplyses at en vanlig årsak til dykking i forbindelse med fridykking er bevissthetstap som følge av surstoffmangel. Da fridykking er en aktivitet der man oppholder seg under vann uten tilførsel av ny luft, må det antas at surstoffmangel er en kjent og alminnelig risiko ved utøvelse av denne aktiviteten.

Når det gjelder unntaket for "sports- og fritidsdykking dypere enn 40 meter", har foretaket bemerkt at forsikrede ble funnet på 22 meters dyp. Begrensningen kommer derfor ikke til anvendelse i forsikredes tilfelle. Dødsfall under fridykking på grunnere vann enn 40 meter kan være omfattet av begrepet "ulykkesskade".

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet er om klager har rett til utbetaling som følge av at hennes ektefelle ble funnet omkommet i sjøen under fridykking.

For at det skal foreligge rett til utbetaling under forsikringen, må dødsfallet skyldes et ulykkestilfelle. Dette er regulert i vilkårene i pkt. B6.1, med tilhørende unntak i B6.4.

Fra vilkårene siteres:

B6.1 Gyldighet

[...]

Forsikringen gjelder når en ulykkesskade rammer den forsikrede. Med ulykkesskade forstås fysisk skade på en person forårsaket ved en plutselig og uforutsett ytre begivenhet, et ulykkestilfelle, som inntreffer i forsikringstiden.

[...]

B.6.4 Hva forsikringen ikke omfatter

[...] Sport og aktiviteter med særlig risiko.

Forsikringen gjelder ikke ulykkesskade som skyldes deltakelse i/trening til:

[...]

- sports - og fritidsdykking dypere enn 40 meter, uorganisert luftsport, og motorsport som utøves i konkurranser og trening til dette.

Dersom en dør mens man dykker, må kravstiller først sannsynliggjøre en ulykkeshendelse slik dette er definert i vilkårene. Hvis så er tilfellet, kan det eventuelt bli et spørsmål om foretaket har sannsynliggjort at unntaket for dykking dypere enn 40 meter kommer til anvendelse.

At vilkårene skal forstås slik, ble også lagt til grunn av Høyesterett i Rt-1988-394, hvor det var tale om en person som fikk en blodpropp i hjernestammearterien etter fridykking. Han følte seg dårlig i etterkant av dykkingen, ble sendt til sykehus, og døde under en måned senere som følge av påfølgende hjerneinfarkt. Fra vurderingen av ulykkes spørsmålet siteres:

Det sier seg selv at ved ulykkesforsikring kan skaden bare kreves erstattet hvis den er voldt ved en ulykke. Det er dette som adskiller ulykkesforsikring fra sykeforsikring og livsforsikring. Ulykkesbegrepet har ikke bare betydning i relasjon til frivillige forsikringsavtaler inngått etter forsikringsavtaleloven av 6. juni 1930 nr 20 og med avtalte forsikringsvilkår, men også i relasjon til forskjellige bestemmelser innen trygdelovgivningen. I saken i Rt-1985-156 om forståelsen av uttrykket "voldt ved krigsulykke" uttalte førstvoterende således på side 162:

"Jeg finner etter dette å måtte legge til grunn at for at det skal foreligge krigsulykke i henhold til § 11 i ulykkestrygdloven for sjømenn, må skaden ha oppstått etter en plutselig og uventet hendelse som senere lar seg sted- og tidfeste. Dette følger av det som må være det sentrale innhold i ulykkesbegrepet hensett til alminnelig språkforståelse og tolkingen av tilsvarende uttrykk i andre lover"

Forsikringsvilkårenes bestemmelser om hvilke skader som dekkes, er bygget opp slik at det i § 3 fastslås at forsikringen omfatter "ulykkesskade" samtidig som det gis en definisjon av dette begrep. I § 4 er det så gitt bestemmelser om begrensninger i dekningsomfanget, stort sett formulert slik at nærmere angitte "ulykkesskader" ikke dekkes. I § 4 nr 1 b er det således gjort unntak for ulykkesskade inntruffet under deltagelse i "svømmedykking med tilførsel av luft eller pustegass". Dette innebærer at skader under annen dykking må bedømmes etter hovedregelen i § 3. Det er åpenbart uholdbart når ankemotparten anfører at § 3 ikke skal gjelde. Det er således en forutsetning for erstatning at skaden er forårsaket av "en plutselig ytre begivenhet – ulykkestilfelle".

Det må legges til grunn at dykkingen i det foreliggende tilfelle foregikk helt normalt uten ytre uhell av noe slag, og at A ikke var utsatt for andre ytre påkjenninger enn de som regulært følger av den i seg selv forholdsvis ufarlige dykking han deltok i, og som han uten videre måtte regne med. Ankemotparten har vist til en rekke avgjørelser der det er stilt små krav til "den ytre begivenhet". Det har imidlertid i alle tilfelle vært fastholdt at noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte, og at det er dette som har ført til skaden.

Jeg er etter dette enig med forsikringsselskapet i at det ikke foreligger noen ulykke i den foreliggende sak, og at det ikke er forpliktet til å betale erstatning.

I motsetning til Rt-1988-394 gjelder aktuelle sak drukning i direkte forbindelse med fridykkingen. Høyesterett har per i dag ikke tatt stilling til om drukning i seg selv oppfyller kravet til "plutselig ytre og uforutsett fysisk begivenhet", eller om det avgjørende er om årsaken bak drukningen oppfyller kravene.

Nemnda har i nyere praksis, bl.a. 2023-109 uttalt at "drukning i seg selv ikke oppfyller kravet om at dødsfallet må være forårsaket av en plutselig fysisk ytre begivenhet, jf. blant annet FSN 7263, FinKN 2016-105 og 2020-179. Årsaken bak drukningen er avgjørende."

I 2024-54 kom imidlertid nemnda til at det var "behov for en viss justering av egen forståelse av forsikringsvilkårenes ulykkesbegrep når det gjelder ufrivillig drukning". I avgjørelsen heter det at:

Begrunnelsen er todelt. For det første er retstilstanden ved ulykke at ufrivillige fall mot fast grunn normalt anses å falle inn under ulykkesbegrepet, og nemnda har problemer med å se den gode begrunnelsen for at ufrivillige fall og opphold i sjøen ikke skal omfattes. Ufrivillig fall og opphold i sjøen har et betydelig skadepotensial. I 2022 mistet 89 personer livet i drukningsulykker i Norge. Til sammenligning var det 105 dødsulykker på norske veier.

For det andre er nemndas praksis som generelt ikke anerkjenner ufrivillig drukning som ulykkesskade, problematisk i forhold til en alminnelig språklig forståelse av ulykkesbegrepet. Med dagens praksis synes det å være et betydelig avvik mellom dagligtalens ulykkesbegrep, og hva som faktisk dekkes under en ulykkesdekning. Dette gjelder ikke bare for drukning, men også i flere andre situasjoner hvor noe som gjerne betegnes som en ulykke i dagligtalen, ikke er en ulykkesskade/ulykkestilfelle iht. praksis. Som eksempler kan nevnes skade etter for hard landing med fallskjerm (2017-181) og skade etter hopp på snowboard/ski (jf. bl.a. 2015-438 og 2017-396), mv.

Nemnda kom i den saken til at personen som var beruset etter en jobbfest og av ukjent grunn endte i vannet og druknet, var utsatt for en ulykkesskade. Den konkrete begrunnelsen bygger på at det var skjedd et ufrivillig fall ut i vannet, med drukning som resultat.

Etter nemndas syn er det grunn til å skille mellom saker der drukning har skjedd i forbindelse med at en har oppholdt seg frivillig i vannet, og saker der en drukner etter å ha havnet ufrivillig ut i vannet. I saker der noen har druknet i forbindelse med at hen frivillig har oppholdt seg i vannet kreves det at en må ha blitt utsatt for andre ytre påkjenninger enn de som vanligvis følger av aktiviteten. I drukningssaker der det nøyaktige hendelsesforløpet er ukjent er det grunn til å ikke stille for store krav til den ytre begivenheten.

I aktuelle sak har forsikrede frivillig oppholdt seg i vannet. Det er uklart hva som forårsaket drukningen, men det var tale om en ung og sprek mann, med god erfaring innen fridykking, som dykket på få meters dybde. Det er ingen opplysninger i saken om at forsikrede slet med sykdom på skadetidspunktet, og han hadde heller ikke inntatt alkohol eller andre rusmidler før dykkingen. Dykkerne og HRS opplyste om "at det var vanskelige strømforhold, der overflatestrømmen gikk mot ..., mens undervannsstrømmen kunne gå i alle retninger. Videre at det var masse tang, og at tangen var lang. Tangen medførte at søket under vann ble vanskeligere, og at søket tok lengre tid."

Selv om forsikrede hadde noe erfaring fra området tidligere, var det en av hans første fridykkinger der dette året. Nemnda legger til grunn at det ved fridykking i sjøen, er slik at strømforholdene i stor grad kan variere fra gang til gang. Når så er tilfellet, og strømforholdene av redningsmannskapene ble beskrevet som vanskelige på/rundt skadetidspunktet, finner nemnda at det fremstår som sannsynlig at de vanskelige forholdene forårsaket dødsfallet, og videre at det var uventet/uforutsett for forsikrede at forholdene var såpass vanskelige.

Etter nemndas vurdering er det etter dette sannsynliggjort at forsikrede var utsatt for en "plutselig og uforutsett ytre begivenhet", og forsikrede synes følgelig å ha vært utsatt for en ulykkesskade slik dette er definert i vilkårene.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Klager gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Mallings (leder), Barbro Paulen (bransjerepresentant), Jon Einar Martinsen (bransjerepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant).